

آیین‌نامه ارتقاء کارایی و هماهنگی دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی

مصوب ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد

شماره: ۴۱۵۷۵

تاریخ: ۱۳۸۱/۹/۲

اعضاء محترم هیأت دولت

به پیوست تصویر نامه شماره ۱۶/۵۴/ک مورخ ۸۱/۸/۲۶ دبیر محترم ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد منضم به آیین‌نامه ارتقاء کارایی و هماهنگی دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی قوه مجریه، متضمن پی‌نوشت جناب آقای دکتر عارف به شرح زیر ارسال می‌گردد:

« جهت اجرا ابلاغ گردد. از رؤسای محترم دستگاه‌های اجرایی انتظار می‌رود با توجه به نظر ریاست محترم جمهور و سیاست دولت در ارتقاء سلامت در نظام اداری و مقابله با فساد، اقدامات جدی و پی‌گیری‌های لازم را بعمل آورند و به صورت منظم گزارش عملکرد را به دبیرخانه ستاد ارسال فرمایند.»

نصرت ا... ضرغام

رییس دفتر معاون اول رییس جمهور

**آیین‌نامه ارتقاء کارآیی و هماهنگی
دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی قوه
مجریه**

ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری و مقابله با فساد در پنجمین جلسه اصلی خود مورخ ۸۱/۷/۱۷، این آیین‌نامه را به منظور ارتقاء کارآیی و هماهنگی دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی در قوه مجریه تصویب نمود.

بخش اول : مقدمه

- یکی از ضرورت‌ها برای پیشگیری از بروز فساد، ایجاد واحدهای نظارتی چه در حین اجرا و چه پس از اجرای عملکرد دستگاه‌های اداری است. بدیهی است در صورت نبود یا عدم اجرای وظایف و کارکرد مناسب واحدهای نظارتی، فساد اداری گسترش خواهد یافت.
- هم‌اکنون یکسری دستگاه‌های فرابخشی و یکسری واحدهای درون‌بخشی در زمینه نظارت بر عملکرد دستگاه‌های اجرایی فعالیت می‌کنند که بررسی‌های انجام شده نشان‌دهنده ناکارآمدی این واحدها است.
- در ابتدا دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی و شناسایی و وضعیت موجود و مشکلات آنها ارایه می‌گردد.

الف- دستگاه‌های نظارتی:

سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی، وزارت امور اقتصادی و دارایی، سازمان حسابرسی، وزارت بازرگانی، بانک مرکزی، سازمان تعزیرات حکومتی، وزارت اطلاعات، بازرسی نهاد ریاست جمهوری، سازمان بازرسی و نظارت، سازمان امور مالیاتی، مجمع عمومی شرکت‌ها، وزارت کشور.

ب- واحدهای نظارتی:

دفاتر بازرسی و رسیدگی به شکایات، حراست، ذیحسابی، هیأت تخلفات اداری.

ه- وضعیت موجود و مشکلات و امدادهای نظارتی در قوه مجریه:

ا-ه- در بخش سیستم‌های عملیاتی:

- کمبود اطلاعات صحیح و دقیق یا مشکل دسترسی به اطلاعات مطلوب نظارتی و در پاره‌ای موارد فقدان وجود اطلاعات مدیریت (مرتبط- صحیح- کامل- در دسترس).
- مکتوب نبودن فرآیند نظارت و بازرسی دستگاه‌ها.
- فقدان هماهنگی و همکاری تعریف شده بین واحدهای نظارتی و تداخل کار این واحدها و صدور سیاست‌ها و دستورات متناقض از سوی آنها.
- عدم پاسخگویی دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی و نبود دستگاه بازخواست‌کننده از دستگاه‌های نظارتی در قبال عدم ایفای وظیفه.
- نبود سیستم‌های مکانیزه در امر نظارت و استفاده نکردن از این سیستم‌ها.
- فقدان سازمان مرکزی بازرسی و ارتباط با واحدهای بازرسی در دستگاه‌های تابعه و عدم اجرای مصوبه هشتاد و دومین جلسه شورای عالی اداری مورخ ۱۳۷۸/۲/۱۵.
- عدم بررسی دقیق عملکرد دستگاه‌ها (با توجیه محدودیت بودجه و نیروی انسانی و کمبود وقت) و فقدان نظارت مستمر بر بسیاری از قسمت‌ها در طول سالهای گذشته.
- عدم توجه به گزارشهای واحدهای نظارتی توسط مدیران و مجامع و تلاش مدیران جهت قانونی جلوه‌دادن تخلفات.
- نبود مرجعی در قوه مجریه برای پی‌گیری موارد مشکوک قبل از ارجاع به دستگاه قضایی.
- نبود معیارهای نظارت که بتوان عملکرد واقعی یا مورد انتظار را با آن اندازه‌گیری کرد.

ب-ه- در بخش نیروی انسانی:

- کمبود نیروی انسانی متخصص در واحدهای نظارتی و عدم آشنایی و آموزش آنها جهت استفاده از سیستم‌های مکانیزه در امر نظارت و بازرسی.
- جابجایی زیاد نیروی انسانی در واحدهای نظارتی و ناامنی شغلی کارکنان این واحدها در قبال تهیه گزارشهای واقعی ولیکن مغایر با نظر مدیر خود.

- کمبود بودجه و امکانات و عدم تناسب آنها با مأموریت‌های محوله در امر نظارت و بازرسی و پراکنده بودن امکانات موجود دستگاه‌های نظارتی در قوه مجریه.
- وجود ارتباط غیرمتمعارف بین کارکنان و مدیران دستگاه‌های نظارتی با کارکنان و مدیران دستگاه‌های تحت بازرسی و بعضاً چشم‌پوشی از موارد تخلف و پاره‌ای موارد عدم ارسال بازرسی به این دستگاه‌ها.
- سوء استفاده کارکنان دستگاه‌های نظارتی از ارتباط با مجموعه‌های تحت بازرسی و چشم‌پوشی مدیران دستگاه‌های نظارتی علیرغم اطلاع آنها به دلیل سوء استفاده مدیران در پاره‌ای موارد دیگر.
- عدم توجه بازرسان به تخلفات محتوایی علیرغم رضایت مسایل شکلی.

۳-هـ- در بخش دستگاه‌های اجرایی:

- ضعف فرهنگ نظارت‌پذیری در بین مدیران دستگاه‌های اجرایی و پاسخگو نبودن آنها به راییه اطلاعات و اسناد لازم.
- عدم توجه مدیران و مجامع شرکتها به گزارش واحدهای نظارتی و عدم ارجاع گزارش بازرسان به دستگاه قضایی و سایر مراجع ذی‌ربط.
- عدم توجه مدیران دستگاه‌های اجرایی به تخلفات شکلی و محتوایی و تلاش برای قانونی جلوه‌دادن تخلفات یا پنهان‌کاری آنها.
- سوء استفاده از واحدهای حراست و بازرسی (بکارگیری ابزاری) توسط مدیران جهت برخورد با زیرمجموعه خود.

۴-هـ- در بخش قوانین و مقررات

- پراکندگی، تعدد، ابهام (تعریف شرکتهای دولتی و وابسته)، قدیمی بودن و عملی نبودن (مانند بخش سوم قانون محاسبات عمومی راجع به نحوه معاملات دولتی) بعضی از قوانین و مقررات موجود.
- برداشتهای سلیقه‌ای از قوانین و مقررات.
- نبود الزامات قانونی برای ارجاع موارد مشکوک به مراجع رسیدگی.
- نبود الزام قانونی برای پاسخگویی بخش خصوصی و راییه اسناد و مدارک قراردادهای طرفهای دولتی (بصورت محدود فقط به دادگاه پاسخگو هستند).
- ملزم نبودن واحدهای نظارتی به پاسخگویی درمورد شکایات مردم.

- عدم الزام قانونی دستگاه‌ها برای ارتباط با مردم و کسب نظر مردم از سوی دستگاه‌های نظارتی.
 - جرم شناخته نشدن گزارش دروغ نظارت‌شوندگان .
 - نبود ضمانت اجرایی برای گزارش‌های نظارتی.
- علاوه بر موارد و مشکلات فوق بخشهایی نیز در قوه مجریه وجود دارد که نظارتی بر آنها اعمال نمی‌شود:

۵-۹- بخش‌های فاقد نظارت:

- عدم نظارت بر سرمایه دولت در شرکت‌هایی که سهام دولت کمتر از ۵۰ درصد است.
- عدم نظارت بر انتخاب ذیحساب در شرکت‌هایی که سهام دولت کمتر از ۵۰ درصد است.
- عدم نظارت بر برخی واحدهای خارج از کشور دستگاه‌ها و شرکت‌های دولتی.

بخش دوم: اقدامات اجرایی

ماده ۱- سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظف است ظرف مدت ۴ ماه ضمن انجام اقدامات ذیل، نظام منسجم و بهم‌پیوسته بازرسی و رسیدگی به شکایات مردم را در سطح دستگاه‌های ستادی و اجرایی طراحی و برای تصویب به شورای عالی اداری ارایه نماید بنحوی که فرآیند بازرسی و رسیدگی به شکایات مردم مستند، شفاف، قابل جمع‌بندی و اقدام باشد و واحدهای ذیربط در این امر ساماندهی گردد:

۱-۱- متناسب نمودن تعداد پست‌های سازمانی دستگاه‌ها و واحدهای نظارتی در دستگاه‌های اجرایی به‌طوری که :

- ۱-۲- امکان بازرسی کلیه قسمت‌ها حداقل سالی یکبار فراهم شود.
- ۱-۳- امکان رسیدگی به شکایات مردمی و ارایه پاسخ قطعی ظرف مدت یکماه فراهم و در صورت نیاز به زمان بیشتر برای ارایه پاسخ قطعی امکان ارایه گزارش رسیدگی ماهانه فراهم شود.
- ۱-۴- شرایط عمومی احراز پست‌های واحدهای نظارتی را تعیین و اعلام نماید به گونه‌ای که تنها افراد متخصص و باتجربه مرتبط بتوانند شرایط مزبور را احراز نمایند.
- ۱-۵- حقوق و مزایای کارکنان شاغل در واحدهای نظارتی به گونه‌ای تغییر یابد که باعث تشویق کارمندان به اشتغال در این واحدها شود و حتی نیروهای متخصص برای اشتغال در این واحدها گرایش داشته باشند.

۱-۶- مقرراتی را در خصوص ثبات کارکنان و مدیران واحدهای نظارتی تنظیم نماید تا امکان عزل کارکنان این واحدها بدون دلایل مستند به سهولت انجام نشود.

۱-۷- سیستم منسجم و متمرکز بازرسی و پاسخگویی به شکایات مردمی را برای کلیه دستگاه‌های اجرایی طراحی ایجاد نماید.

ماده ۲- رؤسای دستگاه‌ها موظفند بودجه و امکانات واحدهای نظارتی را طوری تخصیص دهند که با مأموریت‌های محوله این واحدها متناسب باشد.

تبصره: اجرای موارد مذکور در بند ۱ و ۲ به عهده هیأت مدیره شرکتهای دولتی می‌باشد.

ماده ۳- کلیه دستگاه‌های مشمول مصوبه هشتاد و دومین جلسه شورای عالی اداری علاوه بر اجرای این مصوبه موظف به اجرای موارد ذیل می‌باشند.

۱-۳- کلیه شکایتها و پاسخ آنها باید توسط واحدهای بازرسی و پاسخگویی به شکایات در سیستم اطلاعات مدیریت ثبت و قابل پی‌گیری باشد.

تبصره- شکایتهایی که هستند و دارای آدرس باشند قابل ثبت و پی‌گیری می‌باشند.

۲-۳- بازرسان و حراستها موظفند نقائص و اشکالاتی را که در مسیر گردش فعالیت‌های دستگاه مشاهده می‌کنند به همراه راه‌حل پیشنهادی به بالاترین مقام دستگاه گزارش نمایند.

۳-۳- رؤسای واحدهای نظارتی موظفند با توجه به مصوبه سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی امکانات و نیازمندیهای لازم را جهت انجام مطلوب مأموریت‌های خود، به بالاترین مقام دستگاه اعلام نمایند.

۴-۳- رؤسای واحدهای نظارتی موظفند در گزارش‌های خود موارد تخلف از مقررات و روابط مشکوک به فساد مالی، تخلفات شکلی از قوانین و مقررات و نیز تخلف در رفتار با مردم را به مدیر دستگاه گزارش نموده و در سیستم اطلاعات مدیریت ثبت نمایند.

ماده ۴- وزارت اطلاعات و سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی موظفند حداقل به طور سالانه به ترتیب عملکرد حراستها و واحدهای بازرسی وزارتخانه‌ها را بررسی و نتیجه را به بالاترین مقام دستگاه و ستاد اعلام نمایند.
تبصره: ضوابط و معیارهای بررسی عملکرد باید از ابتدای هر سال به واحدهای مزبور اعلام گردد.

ماده ۵: مدیران بازرسیها و حراستها باید برنامه سالانه خود را با توجه به وظایف و مأموریتها و خطمشیها و اولویتهای تعیین شده توسط مراجع ذیربط تهیه و به تصویب بالاترین مقام دستگاه برسانند.
تبصره: واحدهای مذکور موظفند موارد ارجاعی از طرف ستاد را در اولویت رسیدگی قرار دهند.

ماده ۶- ارایه گزارش غیرواقعی یا گزارش ناقص به دستگاهها و واحدهای نظارتی و مدیران دستگاهها یا عدم ارسال گزارش و یا عدم تأمین اطلاعات مذکور در این مصوبه تخلف محسوب می‌گردد.

ماده ۷- ستاد ارتقاء سلامت نظام اداری مسئول نظارت بر حسن اجرای این مصوبه می‌باشد.